

ESCLAT

LA REVISTA

la societat inclusiva

La societat inclusiva

La inclusió avui

10 anys d'esclat. 2

Mastatge sensorial

Quan les famílies patim d'estrés

Activitat d'esquí als Alps francesos

Fent esport al centre esclat

Medalla de Honor de Barcelona

Jornades Les Corts

PRIMAVERA 2004

EDITADA PER L'ASSOCIACIÓ ESCLAT

BILINGÜE CATALÀ/CASTELLÀ

Declarada d'Utilitat pública
Membre de l'APPS
Membre d'ECOM

Edita: **ESCLAT**
c/ Anglesola, 46
08014 Barcelona
tel.: 93 450 11 50
fax: 93 405 05 25

e-mail
Associació Esclat
esclat@esclat.info
Centre esclat
esclat1@esclat.info
C.O. Esclat 2
esclat2@esclat.info
ESCLATEC
esclatec@esclatec.info
Web esclatec
www.esclatec.com
Web esclat
www.esclat.info
Cades
cades@esclat.info

Consell de redacció
Jesús Sanfiz (Director)
Marisol Álvarez
Joan Bertran
Carola Calcagno
Lola de la Fuente
Alfred Gargallo
Anna Just
Jesús Simón

Foto portada
ESCLAT

Disseny gràfic
Aleix Artigal

Les col·laboracions publicades amb signatura a la revista ESCLAT expressen l'opinió dels seus autors, per la qual cosa no pressuposen identitat amb la línia de la revista.

Dipòsit Legal: B. 3.539 - 1997

Amb el suport de

EDITORIAL

4 La societat inclusiva La sociedad inclusiva

La inclusió, com ens diu el Professor Puigdemívol al seu article (Tema), no és tant sols la fita, sinó el camí. Des dels nostres serveis específics podem contribuir a fer una societat que doni més oportunitats a totes les persones, amb independència de les seves condicions / La inclusión, como nos dice el Profesor Puigdemívol en su artículo (Tema), no es solamente la meta, sino el camino. Desde nuestros servicios específicos podemos contribuir a hacer una sociedad que dé más oportunidades a todas las personas, con independencia de sus condiciones

TEMA

6 La inclusió avui La inclusión hoy

Sota aquest títol el professor Puigdemívol es planteja dues preguntes: què volem dir quan parlem d'inclusió? i què comporta la inclusió?, també quan estem treballant amb nens i nenes, joves i adults amb discapacitats de molta gravetat / Bajo este título el profesor Puigdemívol se plantea dos preguntas: ¿qué queremos decir cuando hablamos de inclusión? y ¿qué comporta la inclusión? también cuando estamos trabajando con niños y niñas, jóvenes y adultos con discapacidades de mucha gravedad / Ignasi Puigdemívol

ATENCIÓ DIRECTA

12 **10 anys d'esclat 2** 10 años de esclat 2

El proppassat 15 d'abril va fer 10 anys que el Centre Ocupacional Esclat 2 es va inaugurar, complint amb una de les necessitats de l'Associació Esclat, crear un centre per adults amb paràlisi cerebral / El pasado 15 de abril hizo 10 que el Centro Ocupacional Esclat 2 se inauguró, cumpliendo una de las necesidades de la Asociación Esclat, crear un centro para adultos con parálisis cerebral / Equip d'Esclat 2

16 **Massatge sensorial** Masaje sensorial

Sònia Cugat i Elvira Arbós, fisioterapeutes del centre de dia Cades, i de l'escola Esclat respectivament, presenten el treball titulat "el massatge sensorial", que van desenvolupar com a activitat fa tres anys al Centre Esclat quan van coincidir professionalment / Sònia Cugat i Elvira Arbós, fisioterapeutas del centro de día CADES y de la escuela Esclat respectivamente, presentan el trabajo titulado: "El masaje sensorial" que desarrollaron como actividad hace tres años en el centro Esclat cuando coincidieron profesionalmente / Elvira Arbós i Sònia Cugat

SUPORT FAMILIAR

20 **Quan les famílies patim d'estrès** Cuando las familias sufrimos estrés

L'estrès pot produir problemes als membres de la família i, per això, cal prevenir-lo per evitar-ne la somatització / El estrés puede producir problemas en los miembros de la familia y por ello es preciso prevenirlo para evitar su somatización / Jesús Sanfiz

ASSOCIACIÓ

24 **Activitat d'esquí als Alps francesos** Actividad de esquí en los Alpes franceses

Un grup de nois d'Esclat 2 varen anar a passar uns dies per practicar l'esquí en un poble francès de l'Alta Provença, als Alps francesos / Un grupo de chicos de Esclat 2 fueron a pasar unos días para practicar el esquí en un pueblo francés de la Alta Provenza, en los Alpes franceses / Usuaris d'ESCLAT 2

ESPORT

26 **Fent esport al centre esclat** Haciendo deporte en el centro esclat

El Programa Fent Esport al Centre Educació Especial ESCLAT es fonamenta en els principis de l'esport de la boccia, la iniciació / El Programa "Haciendo Deporte en el Centro Esclat" se fundamenta en los principios del deporte de la boccia, la iniciación / Ingrid Lafuente

BREUS

28 **Medalla de Honor de Barcelona** Medalla de Honor de Barcelona

L'Ajuntament de Barcelona, a proposta del districte de Les Corts, lliura la Medalla d'Honor de la Ciutat a la Coordinadora pro Persones amb Discapacitat de Les Corts / El Ayuntamiento de Barcelona, a propuesta del distrito de Les Corts, entrega la Medalla de Honor de la Ciudad a la Coordinadora pro Personas con Discapacidad de Les Corts

28 **Jornades Les Corts** Jornada de Les Corts

El Districte de Les Corts, amb motiu de la celebració de l'Any Europeu de les Persones amb Discapacitat, va organitzar unes Jornades amb el títol "Un futur per a la Igualtat" / El Distrito de Las Corts, con motivo de la celebración del Año Europeo de las Personas con Discapacidad, organizó unas Jornadas con el título "Un futuro para la Igualdad"

Per una societat inclusiva Desè Aniversari d'Esclat 2

Des de la nostra **Associació Esclat**, una entitat de i per a persones amb discapacitat que crea serveis específics per atendre-les, resulta una mica estrany, vist des de fora, la defensa del model inclusiu per a l'educació dels infants. Tanmateix, una aproximació més acurada al tema de la inclusió fa palès que no hi ha cap contradicció entre el manteniment de serveis específics i la filosofia i voluntat de treballar per una escola i per una societat inclusiva. Si volem una societat de tots i per a tots hem de començar des de l'escola, intentant compartir al màxim les activitats escolars i educatives en general.

La inclusió, com ens diu el Professor Puigdellívol al seu article (Tema), no és tant sols la fita, sinó el camí. Des dels nostres serveis específics podem contribuir a fer una societat que doni més oportunitats a totes les persones, amb independència de les seves condicions. Per exemple, el Centre Esclatec ofereix ja treball a tretze persones que no haurien estat contractades en una empresa ordinària i que, en canvi, estan demostrant a aquestes mateixes empreses, clients d'ESCLATEC, la seva capacitat de crear productes d'alta qualitat, fent una valuosa aportació al mercat i a la societat.

El Centre Esclat 2, que ara commemora els seus primers 10 anys de vida, celebració que volem compartir amb els nostres lectors amb un article que recull la breu, però intensa, història del centre, va ser, i ho és encara, el paradigma del nou concepte de Centre Ocupacional, on totes les persones tenen una tasca i es treballa en equip i tothom té dret a opinar sobre totes les qüestions que li afecten. Es tracta d'un lloc que ofereix una alternativa real i de qualitat a la integració laboral en els casos que aquesta no és possible, demostrant que es pot ser un ciutadà com els altres sense desenvolupar una activitat "productiva". Nosaltres creiem que un centre ocupacional pot aportar molt a la societat: valors, solidaritat, compromís, qualitat de vida i per això la nostra entitat va crear aquest servei.

Foto: en un sopar, tots junts

Aquest model obert, que respecta escrupolosament el dret de cada persona al seu propi projecte personal de vida és el que està present a tots els centres d'ESCLAT i, òbviament, també als seus projectes de futur.

Tots els nostres serveis s'emmarquen en aquesta societat que volem construir entre tots i per a tots, sense exclusions, una societat acollidora i tolerant, una societat de **totes** les persones, una societat **inclusiva**.

Foto: realitzant compres

Por una sociedad inclusiva

Décimo Aniversario de Esclat 2

Desde nuestra Asociación Esclat, una entidad de y para personas con discapacidad que crea servicios específicos para atenderlas, resulta algo extraño, visto desde fuera, la defensa del modelo inclusivo para la educación de los niños y niñas. Sin embargo, una aproximación más cuidadosa al tema de la inclusión pone de manifiesto que no existe contradicción alguna entre el mantenimiento de servicios específicos y la filosofía y voluntad de trabajar por una escuela y por una sociedad inclusiva. Si queremos una sociedad de todos y para todos debemos empezar desde la escuela, intentando compartir al máximo las actividades escolares y educativas en general.

La inclusión, como nos dice el Profesor Puigdemívol en su artículo (Tema), no es solamente la meta, sino el camino. Desde nuestros servicios específicos podemos contribuir a hacer una sociedad que dé más oportunidades a todas las personas, con independencia de sus condiciones. Por ejemplo, el Centro Esclatec ofrece ya trabajo a trece personas que no habrían sido contratadas en una empresa ordinaria y que, en cambio, están demostrando a estas mismas empresas, clientes de ESCLATEC, su capacidad de crear productos de alta calidad, haciendo una valiosa aportación al mercado y a la sociedad.

El Centro Esclat 2, que ahora conmemora sus primeros 10 años de vida, celebración que queremos compartir con nuestros lectores con un artículo que recoge la breve, pero intensa, historia del centro, fue, y lo es todavía, el paradigma del nuevo concepto de Centro Ocupacional, donde todas las personas tienen una tarea y se trabaja en equipo y todos tienen derecho a opinar sobre todas las cuestiones que les afectan. Se trata de un lugar que ofrece una alternativa real y de calidad a la integración laboral en los casos que ésta no es posible, demostrando que se puede ser un ciudadano como los demás sin desarrollar una actividad "productiva". Nosotros creemos que un centro ocupacional puede aportar mucho a la sociedad: valores, solidaridad, compromiso, calidad de vida y, por ello, nuestra entidad creó este servicio. Este modelo abierto, que respeta escrupulosamente el derecho de cada persona a su propio proyecto personal de vida, es el que está presente en todos los centros de ESCLAT y, obviamente, también en sus proyectos de futuro.

Todos nuestros servicios se enmarcan en esta sociedad que queremos construir entre todos y para todos, sin exclusiones, una sociedad acogedora y tolerante, una sociedad de **todas** las personas, una sociedad **inclusiva**.

Fotos: Durant un dinar de viatge

La inclusió avui

M'han demanat una breu reflexió sobre la inclusió i m'ho ha demanat gent que conec des de fa temps, gent que està sincerament i vivament interessada pel tema, que s'ha preocupat de tenir-ne informació de primera mà i, el que té més valor, gent que està compromesa amb les idees i fites que planteja la inclusió, malgrat la complexitat d'aquest compromís quan s'està treballant amb persones que presenten importants nivells d'afectació.

És per això que em sembla que no puc (ni vull) defugir un plantejament ampli de la inclusió que inclogui també aquestes persones i que, sota el títol de "La inclusió avui" em plantegi dues preguntes: què volem dir quan parlem d'inclusió? i què comporta la inclusió?, també quan estem treballant amb nens i nenes, joves i adults amb discapacitats de molta gravetat.

QUÈ VOL DIR INCLUSIÓ? A QUÈ ENS REFERIM QUAN PARLEM D'INCLUSIÓ?

No és una pregunta fàcil de respondre, encara que intentaré fer-ho amb simplicitat. No és fàcil perquè ens trobem, sobretot en la literatura pedagògica sobre el tema, accepcions diferents, aparentment contradictòries, sostingudes per autors igualment importants i fiables, sobretot quan es relacionen els conceptes d'integració i d'inclusió. I és que en parlar d'inclusió i integració hem de tenir en compte des de quina perspectiva ho fem. Si ho fem des de la perspec-

tiva històrica i de la pròpia estructura del sistema educatiu, hem d'entendre forçosament que la inclusió suposa un pas endavant amb respecte a les polítiques integradores, tal com apunten autors com Ainscow (2000) o Stainback (1999).

Efectivament, amb el concepte d'inclusió entenem el conjunt d'accions de l'escola, per extensió del sistema educatiu i, per ubicació i influència, de l'entorn social, dirigides a eliminar les barreres per a l'aprenentatge i per a la participació amb les que es poden trobar especialment les persones pertanyents a grups socials desafavorits i les que presenten qualsevol mena de discapacitat (Echeita, 2003). Si això ho traduïm a la realitat escolar, quan parlem d'inclusió no parlem tant d'ajuts i suports individuals per facilitar que nens i nenes amb discapacitat o desavantatges s'integrin (en el sentit d'adaptar-se) a una estructura escolar que no es modifica, sinó d'accions que en primer lloc es dirigeixen a replantejar l'estructura i l'organització de l'escola per tal que pugui atendre tothom. Potser simplificant massa podríem enunciar com a components essencials de l'escola inclusiva:

-Una escola configurada a partir de la població escolar que ha d'atendre, que no és altra que la que li correspon per localitat o zona, amb independència de les diferències de capacitats i procedències. És el conjunt de la població a atendre el que determina l'organització de l'escola i dels propis recursos amb els que ha de comptar, interns i externs.

-Una escola centrada en l'eliminació de les barreres per a l'aprenentatge i la participació, és a dir, que no es plantegi com a dificultats individuals (merament atribuïbles a l'alumne o al seu entorn) el que habitualment s'interpreta com a "dificultats d'aprenentatge", sinó que els entengui

Fotos: el professor Puigdemà, durant una conferència sobre inclusió

Fotos: l'Alba, alumna del centre Esclat en una activitat

La inclusión hoy

Me han pedido una breve reflexión sobre la inclusión y me lo ha pedido gente que conozco desde hace tiempo, gente que está sincera y vivamente interesada por el tema, que se ha preocupado por tener información de primera mano y, lo que tiene más valor, gente que está comprometida con las ideas y retos que plantea la inclusión, a pesar de la complejidad de este compromiso cuando se está trabajando con personas que presentan importantes niveles de afectación.

Es por esto que me parece que no puedo (ni quiero) rehuir un planteamiento amplio de la inclusión que incluya también estas personas y que, bajo el título de "La inclusión hoy" me plantee dos preguntas: ¿qué queremos decir cuando hablamos de inclusión? y ¿qué comporta la inclusión? también cuando estamos trabajando con niños y niñas, jóvenes y adultos con discapacidades de mucha gravedad.

¿QUÉ QUIERE DECIR INCLUSIÓN? ¿A QUÉ NOS REFERIMOS CUANDO HABLAMOS DE INCLUSIÓN?

No es una pregunta fácil de responder, aunque intentaré hacerlo con simplicidad. No es fácil porque nos encontramos, sobre todo en la literatura pedagógica del tema, acepciones diferentes, aparentemente contradictorias, sostenidas por autores igualmente importantes y fiables, en especial cuando se relacionan los conceptos de integración y de inclusión. Y es que al hablar de inclusión e integración hemos de tener en cuenta desde qué perspectiva lo hacemos. Si lo hacemos desde la perspectiva histórica y de la propia estructura del sistema educativo, hemos de entender forzosamente que la inclusión supone un paso adelante con respecto a las políticas integradoras, tal como apuntan autores como Ainscow (2000) o Stainback (1999).

Efectivamente, con el concepto de inclusión entende-

Fotos: el CEIP Itaca, on es fa escolaritat compartida amb Esclat

mos el conjunto de acciones de la escuela, por extensión del sistema educativo y, por ubicación e influencia, del entorno social, dirigidas a eliminar las barreras para el aprendizaje y para la participación con las que se pueden encontrar especialmente las personas pertenecientes a grupos sociales desfavorecidos y las que presentan cualquier tipo de discapacidad (Echeita, 2003). Si esto lo traducimos a la realidad escolar, cuando hablamos de inclusión no hablamos tanto de ayudas y apoyos individuales para facilitar que niños y niñas con discapacidad o desventajas se integren (en el sentido de adaptarse) a una estructura escolar que no se modifica, sino de acciones que en primer lugar se dirigen a replantear la estructura y la organización de la escuela para que pueda atender a todos. Aunque de forma simplificada, podríamos enunciar como componentes esenciales de la escuela inclusiva:

-Una escuela configurada a partir de la población escolar que debe atender, que no es otra que la que le corresponde por localidad o zona, con independencia de las diferencias de capacidades y procedencias. Es el conjunto de la población que se atiende lo que determina la organización de la escuela y de los propios recursos con los que ha de contar, internos y externos.

-Una escuela centrada en la eliminación de las barreras para el aprendizaje y la participación, es decir, que no se plantea como dificultades individuales (meramente atribuibles al alumno o a su entorno) lo que habitualmente se entiende como "dificultades de aprendizaje", sino que las entiende como problemas contextuales a los que es preciso responder en la dirección de la eliminación de aquellas barreras. Así, un niño o una niña que por cualquier déficit manifieste dificultades en la comunicación, aún reconociendo la existencia de aquel déficit, sobre el que a menudo poco podremos incidir, nos lleva a plantearnos el problema de comunicación desde una perspectiva contextual: al mismo tiempo que él no se expresa o tiene dificultad para entendernos, nosotros también nos planteamos el problema de cómo hacernos entender o de cómo entenderlo, con la perspectiva de encontrar acciones que rompan las barreras que dificultan la comunicación, que seguramente pueden ser acciones que no sólo lo benefician a él. Es posible que con esto, no incidamos demasiado en el déficit (entendido como la limitación más fisiológica), pero seguramente podremos reducir, y la mayoría de la veces más de

com problemes contextuals als que cal respondre en la direcció de l'eliminació d'aquelles barreres. Així, un nen o una nena que per qualsevol dèficit manifesti dificultats per a la comunicació, tot i reconeixent l'existència d'aquell dèficit, sobre el que sovint ben poc podem incidir, ens porta a plantejar-nos el problema de comunicació des d'una perspectiva contextual: al mateix temps que ell no s'expressa o té dificultat per entendre'ns, nosaltres també ens plantejem el problema de com fer-nos entendre o de com entendre'l, amb la perspectiva de trobar accions que trenquin les barreres que dificulten la comunicació, que de ben segur poden ser accions que no sols el beneficiïn a ell. Potser amb això poc incidirem en el dèficit (entès com la limitació més fisiològica) però probablement podrem reduir, i a cops molt més del que ens pensem, la seva discapacitat, és a dir, les conseqüències que podria tenir el seu dèficit si la nostra actuació fos diferent.

-Una escola on els suports se centrin en la classe i en l'escola, més que a nivell individual, per tal d'afavorir el rol del nen dins el grup i el treball col·laboratiu entre mestres i especialistes, que és el que pot fer més efectiu el treball d'ambdós, ja que les fites que es van aconseguint, s'assoleixen en el marc "natural" de la classe.

-Una escola que compti amb el suport de la comunitat, per tal que la inclusió no resti entre les parets del centre: la participació dels agents socials com les famílies i el voluntariat, l'establiment de sistemes de grups d'amics per assegurar la inclusió en els àmbits extraescolars, són procediments que avui s'han manifestat útils dins els processos d'inclusió.

Tot el que s'ha dit fins ara no s'hauria de veure contradictori amb el que s'afirma de les relacions entre integració

i inclusió quan autors com Marsha Forest o Jack Pearpoint (1999) assenyalen que la inclusió és el primer pas cap a la integració. I és que en aquest cas els termes no són presos des de la perspectiva històrica o del sistema escolar, sinó de la perspectiva dels principis. Vist des d'aquí sembla evident que la inclusió (que tots els nens comparteixen l'escola) és el pas necessari per arribar a la integració (que hi tinguin un rol clar, un paper definit i actiu) i sobretot per arribar a la integració social, que és la fita irrenunciable de tot sistema educatiu dins d'un marc democràtic.

QUÈ COMPORTA LA INCLUSIÓ? ESPECIALMENT QUAN PENSEM AMB NENS I NENES, JOVES I ADULTS AMB GREUS DISCAPACITATS.

En el moment actual cal reconèixer que hem avançat bastant, especialment en els nivells de primària però també en molts llocs a secundària, amb la integració d'alumnat amb alguna discapacitat. El canvi ha estat important quant a l'actitud dels agents més directament relacionats amb la integració: mestres, famílies, responsables educatius polítics i administratius. Però per tirar endavant ens cal reconèixer també els estancaments produïts. En senyalaré només dos:

-Predomina un model que comporta molt pocs canvis a nivell d'escola. Encara avui hi ha una forta resistència al treball col·laboratiu i a què els suports es facin predominantment dins l'aula.

-Predomina una visió molt a curt termini de la integració, i això fa que malauradament es produeix un alt índex de deserció (de fracàs podríem dir de la integració) a mesura que els nens i nenes es van fent grans, fet ben detectat per moltes escoles especials, del que en aquest moment no

Foto: Passejant pel poble

lo que pensamos, su discapacidad, **es** decir, las consecuencias que podría tener su déficit si nuestra actuación fuese diferente.

-Una escuela donde los apoyos se centren en la clase y en la escuela, más que a nivel individual, para favorecer el rol del niño dentro del grupo y el trabajo colaborador entre maestros y especialistas, que es el que puede hacer más efectivo el trabajo de ambos, ya que las metas que se van consiguiendo, se alcanzan en el marco "natural" de la clase.

-Una escuela que cuente con el apoyo de la comunidad, para que la inclusión no quede entre las paredes del centro: la participación de los agentes sociales como las familias y el voluntariado, el establecimiento de sistemas de grupo de amigos para asegurar la inclusión en los ámbitos extraescolares, son procedimientos que hoy se han manifestado útiles dentro de los procesos de inclusión.

Todo lo que se ha dicho hasta ahora no tendría que ser contradictorio con aquello que se afirma de las relaciones entre integración e inclusión cuando autores como Marsha Forest o Jack Pearpoint (1999) señalan que la inclusión es el primer paso hacia la integración. Y es que en este caso los términos no están tomados desde la perspectiva histórica o del sistema escolar, sino de la perspectiva de los principios. Visto desde aquí parece evidente que la inclusión (que todos los niños compartan la escuela) es el paso necesario para llegar a la integración (que tengan un rol claro, un papel definido y activo) y sobre todo para llegar a la integración social, que es la meta irrenunciable de todo sistema educativo dentro de un marco democrático.

¿QUÉ COMPORTA LA INCLUSIÓN? ESPECIALMENTE CUANDO PENSAMOS EN NIÑOS Y NIÑAS, JÓVENES Y ADULTOS CON GRAVES DISCAPACIDADES.

En el momento actual hay que reconocer que hemos avanzado bastante, especialmente en los niveles de primaria, pero también en muchos lugares en secundaria, en la integración del alumnado con alguna discapacidad. El cambio ha sido importante en cuanto a la actitud de los agentes más directamente relacionados con la integración: maestros, familias, responsables de la educación, políticos y administrativos. Pero para avanzar nos es necesario reconocer los estancamientos producidos. Señalaré solamente dos:

-Predomina un modelo que comporta muy pocos cambios a nivel de la escuela. Todavía ahora, existe una fuerte **resistencia** al trabajo en colaboración y a que los apoyos se **realicen** predominantemente en el aula.

-Predomina una visión muy a corto plazo de la **integración**, y esto hace que desgraciadamente se produzca un alto índice de deserción (de fracaso, podríamos decir de la integración) a medida que los niños y niñas se van haciendo mayores, hecho que es bien conocido por muchas escuelas especiales y del que en estos momentos no dispongo de datos exactos que sería necesario analizar. **No es** fácil obte-

nerlos y no es por no haberlo intentado.

En este contexto, ¿qué decir de la inclusión? Y aún más, ¿qué decir de la inclusión del alumnado con discapacidades graves? En general, y como sistema educativo, estamos lejos de la inclusión en el pleno sentido de la palabra, aunque hay excepciones, no todas suficientemente conocidas. En este sentido, junto con los que defendemos la inclusión, también en estos supuestos, se plantean razonables dudas en dos sentidos, que es lo que a continuación quisiera analizar para terminar.

-Por un lado, las dudas de los que plantean si la inclusión, en estos supuestos, es deseable. Y estas dudas se argumentan sobre todo cuestionando si estas personas, niños y niñas con graves afectaciones, pueden recibir en un marco ordinario las atenciones que realmente necesitan. ¿No será su inclusión en escuelas regulares una mera parodia? ¿No frenará el trabajo de los otros? No supondrá una sobreexigencia para los maestros?

Es importante analizar con el máximo de rigor esta objeción, teniendo conocimiento de la situación actual. Bajo mi punto de vista, y con todas las reservas que sean necesarias, no estoy seguro que todas estas personas reciban una atención tan cuidadosa en los centros específicos que los acogen, y en la mayoría de los casos, no por desidia de los profesionales que trabajan, sino por las limitaciones del entorno, el escaso estímulo horizontal entre alumnado con limitaciones tan graves, y por las condiciones en las que han de trabajar. Pero aun así no daría una respuesta a la objeción planteada. Diríamos que la inclusión de estos niños y niñas en centros ordinarios ha de suponer una redistribución de recursos y servicios (Porter, 2000), y según mi entender un incremento también de estos recursos y servicios, para que el estímulo que puede comportar en muchos momentos el compartir la jornada con niños no afectados, vaya acompañado de la atención individualizada requerida (Puigdemívol, 1997). Opino que replantear el funcionamiento de la escuela en función del alumnado que se ha de atender no se debe considerar una sobrecarga en el trabajo de ningún maestro. Lo que sí lo es, es el no contar con los recursos adecuados, ni con la distribución necesaria de los recursos disponibles.

-Por otro lado, las dudas, más razonables si cabe, de si es posible hoy este grado de inclusión. ¿Sería un paso demasiado atrevido?

Sin que se pueda hablar de una situación generalizable (ya hemos visto antes cual es el estado de la integración en Cataluña) yo me atrevería a decir que es posible la inclusión escolar de estos chicos/as con afectaciones tan graves, pero solamente si se dan, y se tendrían que dar (ya sabemos que no hay ningún avance importante que se consiga "gratis") cuatro condiciones: Una determinación comprometida por parte de los profesionales y los padres que crean en la viabilidad y posibilidades que nos brinda esta inclusión;

disposo de dades exactes que caldria analitzar. No és fàcil obtenir-les i no és per no haver-ho intentat.

En aquest context, què dir de la inclusió? I encara més, què dir de la inclusió de l'alumnat amb discapacitats greus? En general, i com a sistema educatiu, estem lluny de la inclusió en el ple sentit de la paraula, malgrat que hi ha bones excepcions, no totes prou conegudes. En aquest sentit, junt amb els qui defensem la inclusió, també en aquests supòsits, es plantegen raonables dubtes en dos sentits, que és el que voldria analitzar per acabar.

-D'una banda els dubtes dels qui es plantegen si la inclusió, en aquests supòsits, és desitjable. I aquests dubtes s'argumenten sobretot qüestionant si aquestes persones, nens i nenes amb greus afectacions, poden rebre en un marc ordinari les atencions que realment necessiten. No serà la seva inclusió en escoles regulars una mera paròdia? No enlentrà el treball dels altres? No suposarà una sobreexigència per als mestres?

És important analitzar amb el màxim de rigor aquesta objecció, tenint coneixement de la situació actual. A la meua manera de veure-ho, i amb totes les excepcions que calgui, no estic segur que totes aquestes persones rebin una atenció tan acurada en els centres específics que els acullen, i en la majoria dels casos, no pas per desídia dels professionals que hi treballen, sinó més aviat per les limitacions de l'entorn, l'escàs estímul horitzontal entre alumnat amb limitacions tan greus, i per les condicions amb les que han de treballar. Però això i prou no donaria resposta a l'objecció plantejada. Cal dir que la inclusió d'aquests nens i nenes en centres ordinaris ha de suposar una redistribució de recursos i serveis (Porter, 2000), i a la meua manera de veure-ho un increment també d'aquests recursos i serveis, per tal que l'estímul que pot comportar en molts moments compartir la jornada amb infants no afectats, vagi acompanyat de l'atenció individualitzada requerida (Puig-

dellívol, 1997). Opino que replantejar el funcionament de l'escola en funció de l'alumnat que s'ha d'atendre no s'ha de considerar una sobrecàrrega en el treball de cap mestre. El que sí ho és, és el no comptar amb els recursos adients, ni amb la distribució adient dels recursos disponibles.

-D'altra banda, els dubtes, més raonables si hi cap, de si és possible avui aquest grau d'inclusió. Seria un pas massa agosarat?

Sense que es pugui parlar d'una situació generalitzable (ja hem vist abans quin és l'estat de la integració a casa nostra) jo m'atreveria a dir que és possible la inclusió escolar d'aquests infants amb afectacions tan greus, però només si es donen, i es força que es donin (ja sabem que no hi ha cap avenç important que s'aconsegueixi "gratis") quatre condicions: Una determinació ferma per part dels professionals i els pares que creguin en la viabilitat i en les possibilitats que ens obre aquesta inclusió; una redistribució, i si cal increment, dels suports, però sobretot que aquests suports s'integrin a l'escola provocant els canvis organitzatius necessaris per fer-ne un marc inclusiu; i finalment, tenir la suficient humilitat com per entendre que estem en una fase d'exploració i de recerca. Aquesta és la única actitud que ens permetrà anar superant els problemes que un canvi tan radical com és portar la inclusió al seu nivell més òptim, ben segur que ens comportarà al llarg de tot el camí.

Ignasi Puidellívol
Universitat de Barcelona

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Ainscow, M. (2000) *Desenvolupament d'escoles inclusives*. Madrid: Narcea.

Echerta, G. (2003) *Perquè Jorge no pot anar al mateix col·legi que el seu germà? Una anàlisi d'algunes barreres que dificulten l'avenç vers una escola per a tothom i amb tothom*. Congrés sobre la resposta a les necessitats educatives especials en una escola basca inclusiva. Donostia, Octubre. (Es pot descarregar la ponència a la pàgina web <http://www.gipuztik.net/ge/Congreso/Castellano/IndexC.htm>).

Porter, G.L. (2000). *"Creant escola inclusiva: una perspectiva Canadenca"* i "Les sis estratègies clau per al suport de la inclusió a l'escola i a la classe" En 5es. Jornades Tècniques d'Educació Especial. APPS Barcelona.

Puigdel·lívol, I. (1997). *L'educació especial en l'escola integrada*. Barcelona: Graó.

Stainback, S., Stainback, W. (1999) *Aules inclusives*. Madrid: Narcea.

una redistribución, y si es necesario un incremento, de los apoyos, pero sobre todo que estos se integren en la escuela provocando los cambios organizativos necesarios para hacer de ello un marco inclusivo; y finalmente tener la suficiente humildad como para entender que estamos en una fase de exploración y de investigación. Ésta es la única actitud que nos permitirá ir superando los problemas que un cambio

tan radical como es llevar la inclusión a su nivel más óptimo, a buen seguro nos deparará a lo largo del camino.

Ignasi Puidellívol
Universitat de Barcelona

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

Ainscow, M. (2000) *Desarrollo de escuelas inclusivas*. Madrid: Narcea.

Echeita, G. (2003) *¿Por qué Jorge no puede ir al mismo colegio que su hermano?* Un análisis de algunas barreras que dificultan el avance hacia una escuela para todos y con todos. Congreso sobre la respuesta a las necesidades educativas especiales en una escuela vasca inclusiva. Donostia, Octubre. (se puede descargar la ponencia en la página web <http://www.gipuztik.net/ge/Congreso/Castellano/IndexC.htm>)

Porter, G.L. (2000). "Creant escola inclusiva: una perspectiva Canadenca" y "Les sis estratègies clau per al suport de la inclusió a l'escola i a la classe" En 5es. Jornades tècniques d'Educació Especial. Barcelona.

Puigdelívol, I. (1997). *La educación especial en la escuela integrada*. Barcelona: Graó.

Stainback, S., Stainback, W. (1999) *Aulas inclusivas*. Madrid: Narcea.

10è aniversari d'Esclat 2

El prepassat 15 d'abril va fer 10 anys que el Centre Ocupacional Esclat 2 es va inaugurar, complint amb una de les necessitats de l'Associació Esclat, crear un centre per adults amb paràlisi cerebral. Ho hem celebrat amb diferents actes:

15 i 16 d'abril de 2004: Jornades de portes obertes, i exposició fotogràfica.

7 de maig de 2004: Berenar amb pares, germans, companys, etc.

19 de maig de 2004: Jornada esportiva

Volem agrair la seva participació a totes les persones que han col·laborat amb nosaltres en aquesta celebració (pares, nois, companys, empreses).

ERA EL MES D'ABRIL DE 1994, QUAN LES PORTES ES VAN OBRIR PER PRIMER COP PER A PODER ACOLLIR A UN PETIT NOMBRE D'USUARIS, CONCRETAMENT, 7...I D'AIXÒ EN FA JA 10 ANYS!

La Neus, la Sònia, la Begònia, la Mireia, el Sergio, la Blanca i el Víctor amb tots ells vàrem començar aquest llarg caminar que fins avui ens ha portat. Teníem un objectiu clar: afavorir al màxim possible l'autonomia dels usuaris.

Teníem al davant 7 persones que es preparaven per deixar enrera l'escola i començar una nova etapa al Centre Ocupacional. Així doncs, se'ns encomanava una tasca molt important: endinsar-los envers el món dels adults, però sense perdre el "caliu" de l'escola.

Així és com obríem les portes amb un objectiu irrenunciable: crear un àmbit de treball i de superació per a aquests joves amb paràlisi cerebral i fomentar un context estimulador per desenvolupar les seves capacitats intel·lectuals, laborals, i socials.

Les nostres tasques al centre han anat sofrint diversos canvis :

TALLER D'ACABATS I ENQUADERNACIÓ

Primer va començar com a taller d'activitats motrius i esportives i, posteriorment, es va oferir formació de tipus socio-cultural, fins que, atès l'increment d'usuaris i les necessitats específiques del centre, es va creure important que es funcionés com a taller de tipus més "laboral".

En aquest taller es potencien les habilitats manuals per adquirir noves habilitats manuals i mantenir les ja assolides, sempre tenint present l'afectació motora de cada noi i les seves necessitats de suport.

Treballem en diversos apartats:

Construcció de material d'oci i didàctic per utilitzar-lo

posteriorment amb els propis nois, elaboració de les disfresses del CARNAVAL, realització de material per a la decoració del centre, taller d'enquadernació, realització de diversos tipus de llibretes amb fulls reciclats i tasques com ara: retallar, cosir, punxar, plegat de paper (papiroflexia), collage en col·laboració amb la resta dels tallers, sempre mantenint un ambient de caire laboral.

TALLER D'INFORMÀTICA

Funciona en el Centre Ocupacional des dels seus inicis. El Taller d'Informàtica és com una escultura que es va modelant lentament fins aconseguir una forma ben definida, amb uns objectius i estratègies de treball que van augmentant dia rera dia: Provem noves adaptacions, nous programes etc. per poder aconseguir els suports adequats per cada noi/a. Ni va ser, ni és, un treball fàcil, tots/es hem de posar-li esforç i empenta! Quan diem tots/es ens referim especialment als nois/es d'Esclat 2 perquè sense el seu esforç i la seva paciència res no seria possible.

Dissenyem postals per Nadal, ens presentem a concursos de disseny de cartells per a les competicions esportives, ens connectem a Internet, fem videoconferència, jocs, tot i més, sempre més.

TALLER DE COMUNICACIÓ I DEBATS

els objectius generals del taller són dos: informació i comunicació, i aquests arriben a la pràctica a partir de l'interès que els nois/es tenen per aclarir dubtes, preguntes que es fan sobre sí mateixos, problemàtiques que tenen en el dia a dia, notícies que escolten als mitjans de comunicació, la formació, és a dir, s'augmenta la qualitat de vida.

L'objectiu final és que s'enriqueixin intel·lectualment, social i cultural, treballant el pensament en diversos aspectes, l'atenció i la percepció. Els objectius bàsics i generals del taller van sortir d'una base teòrica constructivista, és a dir, s'inicia qualsevol activitat a partir dels coneixements previs dels nois/es i a partir d'aquests i la curiositat que ha

10º aniversario de Esclat 2

El pasado 15 de abril hizo 10 años que el Centro Ocupacional Esclat 2 se inauguró, cumpliendo una de las necesidades de la Asociación Esclat, crear un centro para adultos con parálisis cerebral. Lo hemos celebrado con diferentes actos:

15 y 16 de abril de 2004: Jornadas de puertas abiertas, y exposición fotográfica.

7 de mayo de 2004: Merienda con padres, hermanos, compañeros

19 de mayo de 2004: Jornada deportiva.

Queremos agradecer su participación a todos aquellos que han colaborado con nosotros en esta celebración (padres, chicos, compañeros, empresas).

ERA ABRIL DE 1994, CUANDO LAS PUERTAS SE ABRIERON POR PRIMERA VEZ PARA ACOGER A UN PEQUEÑO NÚMERO DE Usuarios, concretamente 7... Y DE ÉSO HACE YA 10 AÑOS!

Neus, Sònia, Begoña, Mireia, Sergio, Blanca y Víctor con todos ellos empezamos este largo camino que nos ha llevado hasta hoy.

Teníamos un objetivo claro: favorecer al máximo la autonomía de los usuarios. Teníamos delante a 7 personas que se preparaban para dejar atrás la escuela y empezar el Centro Ocupacional. Así pues se nos encomendaba una tarea muy importante: adentrarlos en el mundo de los adultos, sin perder el "ambiente" de la escuela.

Así es como abríamos las puertas con el objetivo irrenunciable de crear un ambiente de trabajo y de superación para estos jóvenes con parálisis cerebral y fomentar un contexto estimulante para desarrollar sus capacidades intelectuales, laborales y sociales.

Nuestros talleres en el centro han sufrido diversos cambios:

TALLER DE ACABADOS

Primero empezó como taller de actividades motrices y deportivas y, posteriormente, se ofreció una formación de tipo sociocultural, hasta que, debido al aumento de usuarios y a las necesidades específicas del centro, se creyó conveniente funcionar como taller de tipo más laboral.

En este taller se potencian las habilidades manuales para adquirir nuevas habilidades manuales y mantener las ya adquiridas, siempre teniendo presente la afectación motriz de cada chico y sus necesidades de Apoyo.

Trabajamos en diversos apartados:

Construcción de material de ocio y didáctico para utilizarlo posteriormente con los propios chicos, elaboración de

los disfraces de CARNAVAL, realización de material para la decoración del centro, taller de encuadernación, realización de diversos tipos de libretas con hojas recicladas y tareas como recortar, pinchar, doblar papel (papiroflexia), collage, en colaboración con el resto de los talleres, siempre manteniendo un ambiente laboral.

TALLER DE INFORMÁTICA

Funciona en el Centro Ocupacional desde sus inicios. El Taller de informática es como una escultura que se va modelando lentamente hasta conseguir una forma bien definida, con unos objetivos y estrategias de trabajo que van aumentando día tras día.

Probamos nuevas adaptaciones, nuevos programas etc. para conseguir los soportes adecuados para cada chico/a, ni ha sido, ni es, un trabajo fácil, todos debemos de ponerle esfuerzo y empuje. Cuando decimos todos/as nos referimos especialmente a los chicos/as de Esclat, ya que sin su esfuerzo y su paciencia nada sería posible.

Diseñamos postales para Navidad, nos presentamos a concursos de diseño de carteles de competiciones deportivas, nos conectamos a Internet, realizamos videoconferencia, juegos, todo y más, siempre más.

TALLER DE COMUNICACIÓN Y DEBATES

Los objetivos generales del taller son dos: información y comunicación, y estos se llevan a la práctica a partir del interés que tienen los chicos en aclarar dudas, preguntas que se hacen sobre sí mismos, problemáticas que tienen del día a día, noticias que escuchan en los medios de comunicación, la formación, es decir, se aumenta la calidad de vida.

El objetivo final es que se enriquezcan intelectual, social y culturalmente, trabajando el pensamiento en diversos aspectos, la atención y la percepción. Los objetivos básicos y generales del taller salieron de una base teórica constructivista, es decir, se inicia cualquier actividad a partir de los conocimientos previos de los chicos/as y a partir de estos y la curiosidad que ha provocado este tema en cuestión, se incorporan nuevos aspectos y conocimientos.

De todo esto se hace un análisis de lo que conocen y de lo que desconocen y entre los compañeros del grupo intercambian información, dudas, dialogan, reflexionan y llegan a unas conclusiones, siempre sobre la base del respeto de todas las opiniones, un ambiente de confianza. Se crean espacios y momentos que favorecen la creatividad, la información, la reflexión para conseguir mejorar su independencia y la confianza en sí mismos.

El futuro del taller sigue abierto a cambios y nuevos retos.

provocat aquest tema o qüestió, s'incorporen nous aspectes i coneixements.

De tot això se'n fa una anàlisi del que coneixen i del que desconeixen i entre els companys del grup intercanvien informació, dubtes, dialoguen, reflexionen, i arriben a unes conclusions. Tot això, sempre en base a un respecte de totes les opinions, un ambient de confiança i un respecte als altres. Es creen espais i moments que afavoreixen la creativitat, l'autoestima, la independència, les relacions personals, la curiositat, la creativitat, la informació, la reflexió,... per aconseguir millorar la seva independència i confiança en ells mateixos.

El futur del taller, segueix obert a canvis i nous reptes.

TALLERS DE RECICLATGE DE PAPER I DE FUSTA

Ja són deu anys de vida del centre. El taller de reciclatge també ha evolucionat. Primer va començar el Xavier i quan va marxar a Esclatec, va continuar el Ricard. Mica en mica, va anar desenvolupant-se i van sortir diferents propostes realitzades amb la mateixa pasta de paper. Qui no recorda els miralls, les tapes de les llibretes i els cendrers!

La cosa anava funcionant, però quan de veritat es va produir el canvi va ser amb la incorporació del nostre company Paco. Tot aquest canvi va estar potenciat per la participació directa i la presa de decisions dels mateixos usuaris, no cal dir que sense ells això no hagués avançat fins l'etapa on ens trobem ara mateix, però tenim molt clar que encara ens queda a tots molta feina i moltes maneres de demostrar el bon treball que des d'aquí realitzem tots plegats.

LOGOPEDIA

Els principals objectius són: aconseguir que la persona amb discapacitat física i/o intel·lectual tingui un nivell de llenguatge suficient per a comunicar-se amb la família, al Centre Ocupacional i a la societat. En el cas que sigui possible amb el llenguatge oral i si no, facilitant la comunicació amb sistemes alternatius. L'altre objectiu és mantenir allò après anteriorment i millorar-ho en els casos que sigui possible fer-ho.

Sempre s'ha tingut present en la tasca que tots aquells nois/es que siguin capaços de fer-ho puguin demostrar la seva disconformitat o no amb les coses que es realitzen al centre o a casa; que perdin la por a expressar-se quan les seves opinions són diferents als punts de vista dels altres adults o companys del centre. Aquesta és una lluita que encara ara és present i que els costa molt, segurament degut a les limitades experiències viscudes i per tant, a la manca de sentit crític.

El treball individual amb els nois/es és fonamental perquè permet conèixer una faceta d'ells que en grup queda més amagada: quines són les necessitats, desitjos, pors, il·lusions i mancances del moment i, per tant, es pot emmarcar les seves preocupacions dins un context i ajudar-los a resituar-se o bé donar-los suport perquè adoptin actituds més positives i constructives.

Això és possible igualment tant amb els que tenen llen-

guatge com amb els que no en tenen, ja que tots ells tenen intencionalitat comunicativa. Per això, és tant important tenir present tota la riquesa de la comunicació no-verbal que es mostra en els gestos, en les expressions de la cara i que, amb més o menys encert, interpretem per a fer possibles les seves demandes.

FISIOTERÀPIA

Cal tenir en compte que al centre ocupacional existeix un ambient laboral, a diferència de l'escolar, i que això incrementa la maduresa dels usuaris.

De cara a la fisioteràpia varien considerablement els objectius i el tractament, es passa de lluitar contra possibles deformacions causades pel creixement a lluitar contra problemes associats a un envelliment prematur, no es perd l'aspecte lúdic dels exercicis però si s'exigeix una realització seria amb coneixement de causa, ja no s'espera tant aconseguir grans canvis sinó més aviat conservar al màxim tot el que s'ha après al llarg del temps (tot i que no es descarta mai la possibilitat d'aconseguir major autonomia).

A manera de conclusió:

Ja hem comentat un canvi important en la manera de relacionar-nos, no s'utilitza un llenguatge infantil i les converses abasten temes molt més amplis, que inclouen aspectes sexuals i socials.

Un munt d'il·lusions, un grapat d'emocions, i també molt d'esforç han fet que aquest camí esdevingués una experiència. Un gran objectiu sempre ens ha fet costat: **PROGRESSAR.**

Les dificultats amb les que ens hem anat trobant ens han obligat a buscar solucions, per tal de trobar sempre un sentit a tot allò que ens proposàvem. A vegades un simple gest o una mirada d'un noi ens ha dit més que mil paraules.

Hem compartit infinitat de moments tant de bons com de dolents: al taller, al carrer, de viatge o al cinema. No tots els nois que van començar es troben ara amb nosaltres: alguns han marxat fora de Catalunya, d'altres han plegat i alguns ens han deixat ja per sempre...

Pensem que des d'aquí és molt important recordar també totes aquelles persones que han anat passant pel centre a ajudar-nos i han deixat la seva empremta. Sense elles avui, no seria el mateix: ens referim a objectors de consciència, personal de pràctiques, voluntaris,... i també a personal laboral, que actualment ja no està al centre, i que ens ha fet costat durant tots aquests anys.

Creiem que aquests nostres 10 anys també són seus!!!

Equip del Centre Ocupacional Esclat 2

TALLERES DE RECICLAJE DE PAPEL Y DE MADERA

Ya son diez años de vida del centro, El taller de reciclaje también ha evolucionado. Primero empezó Xavier y cuando se fue a Esclatec, continuó Ricard. Poco a poco, este taller fue desarrollándose y surgieron diferentes propuestas realizadas con la misma pasta de papel. Quién no recuerda los espejos, las tapas de las libretas y los ceniceros!

La cosa iba funcionando, pero cuando de verdad se produjo el cambio fue con la incorporación de nuestro compañero Paco. Todo este cambio se vio potenciado por la participación directa y la toma de decisiones de los usuarios. No hace falta decir que sin ellos todo esto no habría avanzado hasta la etapa donde nos encontramos en estos momentos. Pero tenemos muy claro, que aún nos queda mucho trabajo por hacer y muchas maneras de demostrar la buena labor que desde aquí realizamos todos juntos.

LOGOPEDIA

Los principales objetivos son: conseguir que las personas con discapacidad física y/o intelectual tengan un nivel de lenguaje suficiente para comunicarse con la familia, el Centro Ocupacional y la sociedad. En el caso que sea posible con lenguaje oral y si no, facilitando la comunicación con sistemas alternativos. El otro objetivo es mantener aquello que se ha aprendido anteriormente y mejorarlo en los casos que sea posible hacerlo.

Siempre se ha tenido presente que todos aquellos chicos que sean capaces de hacerlo puedan demostrar su disconformidad o no con las cosas que se realizan en el centro o en casa, que pierdan el miedo a expresarse cuando sus opiniones sean diferentes a los puntos de vista de los demás adultos o compañeros del centro. Ésta es una lucha que aún está presente y que les cuesta mucho, seguramente debido a las limitadas experiencias vividas y, por tanto, a la falta de sentido crítico.

El trabajo individual con los chicos/as es fundamental porque permite conocer una faceta de ellos que en grupo queda más escondida: cuáles son las necesidades, deseos, miedos, ilusiones y carencias del momento y, por tanto, se puede enmarcar sus preocupaciones dentro de un contexto y ayudarlos a re-situarse o bien darles apoyo para que adopten actitudes más positivas y constructivas.

Esto es posible igualmente tanto con los que tienen lenguaje como con los que no lo tienen, ya que todos ellos

poseen intencionalidad comunicativa. Por eso es tan importante tener presente toda la riqueza de la comunicación no verbal que se muestra en los gestos, en las expresiones de la cara y que, con más o menos acierto, interpretamos para hacer posibles sus demandas.

FISIOTERAPIA

Es preciso tener en cuenta que en el centro ocupacional hay un ambiente laboral, a diferencia de la escuela, que incrementa la madurez de los usuarios.

De cara a la fisioterapia varían considerablemente los objetivos y el tratamiento, se pasa de luchar contra posibles deformaciones causadas por el crecimiento a luchar contra problemas asociados a un envejecimiento prematuro, no se pierde el aspecto lúdico de los ejercicios pero sí se exige una realización seria con conocimiento de causa, ya que no se espera tanto conseguir grandes cambios, sino más bien conservar al máximo todo lo que se ha aprendido a lo largo del tiempo (aunque no se descarta nunca la posibilidad de conseguir mayor autonomía).

A MODO DE CONCLUSIÓN:

Ya hemos comentado un cambio importante en la manera de relacionarnos, no se utiliza un lenguaje infantil y las conversaciones alcanzan temas mucho más amplios que incluyen aspectos sexuales y sociales.

Muchas ilusiones, emociones y también mucho esfuerzo han hecho que este camino se convirtiera en una experiencia. Un gran objetivo siempre nos ha acompañado: **PROGRESAR.**

Las dificultades con las que nos hemos ido encontrando nos han obligado a buscar soluciones, para encontrar siempre un sentido a todo aquello que nos proponíamos. A veces un simple gesto o una mirada de un usuario nos ha dicho más que mil palabras.

Hemos compartido infinidad de momentos, algunos buenos y otros malos: en el taller, en la calle, de viaje o en el cine. No todos los chicos que empezaron están hoy con nosotros, unos se han ido fuera de Catalunya, otros han marchado, y algunos nos han dejado ya para siempre...

Pensamos que desde aquí es muy importante recordar también a todas aquellas personas que han ido pasando por el centro para ayudarnos y han dejado su huella. Sin ellos hoy no sería lo mismo, nos referimos a objetores de conciencia, personal de prácticas, voluntarios y también al personal laboral que actualmente ya no está en el centro y que nos han acompañado durante todos estos años.

Creemos que estos 10 años también son suyos!!!

Equipo del Centro Esclat 2

Foto: Usuarios del centro Esclat 2 participant en un acte del Districte de Les Corts

Foto pàgina esquerra: En Xavier amb la Sònia, en el primer taller de pasta de paper

El massatge sensorial

Sònia Cugat i Elvira Arbós, fisioterapeutes del centre de dia Cades, i de l'escola Esclat respectivament, us presentem el treball titulat "el massatge sensorial", que vam desenvolupar com a activitat fa tres anys al Centre Esclat quan vam coincidir professionalment. Aquest treball ha estat presentat a:

- "III Symposium sobre la Paràlisi Cerebral", organitzat pel Centre Pilot Arcàngel Sant Gabriel (any 2001)**
- "I Forum d'experiències sobre deficiència visual i altres trastorns", organitzat per la fundació ONCE. (any 2002)**
- "Videosymposium de fisioteràpia en pediatria" organitzat pel col·legi de fisioterapeutes, que es repetirà aquest mes de maig de 2004, degut al gran nombre de professionals interessats en el nostre camp**

Volem compartir amb vosaltres aquesta experiència, ja que pensem que amb el massatge sensorial fem una petita aportació per alliberar l'estrès i per afavorir l'entrada de benestar. Nosaltres tenim recursos per alliberar tensions i obtenir plaer (viatges, festes, esports d'aventura, cine, teatre, etc...), però els nostres nois no tenen fàcil accés a aquesta possibilitat.

Aquesta activitat, no té una gran complicació tècnica ni hi ha un material car o difícil d'aconseguir, però es necessari estar present i saber escoltar el cos i la resposta del noi/noia.

L'activitat la pautem per trimestres. Al llarg de cada trimestre en què dividim el treball, hi ha un increment progressiu dels estímuls rebuts. Introduïm elements d'estimulació sensorial: olis essencials, el vaporitzador, música relaxant i un assecador de cabell.

A continuació descriurem l'activitat desenvolupada durant el **primer trimestre**:

Per estimular el sentit del tacte realitzem un massatge de tipus infantil, amb oli d'espígol. Les sessions es dediquen, cada una d'elles, de forma exclusiva a una zona: els braços, les cames, l'abdomen, la cara, l'esquena, i finalment, el cos sencer.

Cada zona es repeteix de nou en la següent sessió, i al final de cada una d'elles, per no deixar la sensació de cos fragmentat o incomplet, fem una passada amb les nostres mans marcant tot el cos del noi/a, fent pressió més a les mans i als peus, per a marcar o assenyalar el límit o final del propi cos.

Per estimular l'olfacte utilitzem el vaporitzador amb oli essencial d'espígol i li apropem les nostres mans al seu nas, mans que ja estan untades amb l'oli. És un gest anticipatori al massatge.

Per estimular el sentit auditiu escoltem música relaxant que repetim durant tot el trimestre, nosaltres restem en silenci, quan verbalitzem l'inici i la fi del massatge, així

com comunicar alguna cosa, ho fem en veu baixa.

Per estimular el sentit visual es baixen les persianes per donar la sensació de penombra i aconseguir un ambient de relaxació.

Durant el **segon trimestre**:

-Olfacte. Substituïm l'oli d'espígol per oli d'eucaliptus. Al vaporitzador hi posem el mateix aroma.

-Oïda. Canviem la música, que continua essent relaxant i la nostra veu suau.

-Vista. La mateixa semifoscor.

-Tacte. Mantenim el mateix tipus de massatge i la mateixa progressió. Comencem també realitzant el massatge amb oli, però a les dues o tres passades introduïm un element nou: grans d'arròs.

Finalment, durant el **tercer trimestre** per a l'estimulació tàctil comencem el massatge ara més profund i més fort, prement bé els contorns ossis.

Després fem una passada d'aire calent amb l'assecador de cabell.

Rere l'aire calent fem tres passades amb un aparell elèctric que s'utilitza en estètica de cutis i té tres graus de vibració, de menor a major intensitat. Finalitzem amb una passada global al cos.

Per a l'estimulació de l'olfacte l'oli és ara d'albercoc, aroma més intens, tant en el massatge com en el vaporitzador.

-Oïda. El soroll dels aparells elèctrics i la nostra veu normal.

-Vista. Llum natural, que arriba a través de la finestra de la sala.

EL PER QUÈ D'AQUESTA PROGRESSIÓ

A tota activitat hi ha unes pautes fixes i repetides, però, especialment al primer trimestre hi ha una presa de contacte amb tots els elements. Aquestes pautes (la penombra, la música, la seqüència del massatge...) permetran als nois reconèixer, situar-se, i anticipar, per tant viure l'activitat sense pors, sense angoixa i amb plaer.

Al segon trimestre no es busca tant la relaxació sinó

El masaje sensorial

Sònia Cugat i Elvira Arbòs, fisioterapeutas del centro de día CADES y de la escuela Esclat respectivamente, os presentamos el trabajo titulado: "El masaje sensorial" que desarrollamos como actividad hace tres años en el centro Esclat cuando coincidimos profesionalmente. Este trabajo ha sido presentado en:

- "III Symposium sobre la Parálisis Cerebral", organizado por el Centro Piloto Arcángel San Gabriel (año 2001)
- "I Forum de experiències sobre deficiència visual y otros trastornos", organizado por la fundación ONCE (año 2002)
- "Video-Symposium de fisioterapia en pediatria" organizado por el Colegio de Fisioterapeutas. Éste se repetirá en el mes de mayo de 2004 debido al interés de los fisioterapeutas en nuestro campo

Queremos compartir con vosotros esta experiencia, ya que pensamos que con el masaje sensorial hacemos una pequeña aportación para liberar el estrés y la entrada de bienestar. Nosotros tenemos recursos para liberar tensiones y obtener placer (viajes, fiestas, deportes de aventura, teatro, cine...) pero nuestros chicos/as no tienen fácil acceso a esta posibilidad.

Esta actividad, no tiene una gran complicación técnica,

ni hay un material caro o difícil de conseguir, pero es necesario estar presente y saber escuchar el cuerpo y la respuesta del chico/a.

La actividad se pauta trimestralmente. A lo largo de cada trimestre en que dividimos el trabajo, hay un incremento progresivo de los diferentes estímulos recibidos. Introducimos elementos de estimulación sensorial: aceites esenciales, el vaporizador, música relajante, un secador. ..

més consciència corporal, per això les sensacions es van fer més intenses: hi ha un canvi de música, una olor nova i la pell rep un contacte diferent i més profund: la fricció de l'arròs.

Al tercer trimestre el canvi és total, passem de la pell als músculs i als ossos. L'olor és més àcida, i la música deixa pas al soroll dels motors. Aquí seguim buscant consciència corporal, però amb sensacions més intenses que els obliguin a estar més presents.

FI DE LA SESSIÓ

Quan el massatge sensorial finalitza, deixem els nois/es durant 3-5 minuts en repòs. Observem que en tots hi ha una disminució del to i una relaxació immediata, transmetent una sensació de benestar i tranquil·litat.

NOSALTRES PENSEM QUE AMB AQUESTA ACTIVITAT INFLUÏM EN:

- Benestar afectiu, és un massatge-carícia.
- Producció de sensacions agradables originades al propi cos, un cos que en aquests nois sempre ha estat font de patiment.
- L'esquema corporal al sentir les parts del cos que anem tocant.
- L'estimulació sensorial seguint un ordre i una rutina.
- Comunicació. Establir feed-back, donar i rebre. Fer el massatge estant atent i conscient a les respostes del noi.

Sònia Cugat: Fisioterapeuta del centre CADES

Elvira Arbós: Fisioterapeuta del Centre Esclat

A continuación describiremos el trabajo realizado durante el primer trimestre:

Para estimular el sentido del tacto realizamos un **masaje de tipo infantil**, con aceite de lavanda. Las **sesiones se** dedicaron, cada una de ellas de forma exclusiva a una zona: los brazos, las piernas, el abdomen, la cara, la espalda, y finalmente el cuerpo entero.

Cada zona se repitió de nuevo en la siguiente sesión, y al final de cada una de ellas, para no dejar la sensación de cuerpo fragmentado o incompleto, hicimos una pasada con nuestras manos marcando todo su cuerpo y presionando más las manos y los pies, para señalar el límite o final del propio cuerpo.

Para estimular el olfato utilizamos el vaporizador con aceite esencial de lavanda y le acercamos nuestras manos a su nariz, manos que ya están untadas con el aceite. Es un **gesto** anticipatorio al masaje.

Para estimular el sentido auditivo escuchamos música relajante que repetimos durante todo el trimestre, nosotras permanecemos en silencio, y cuando verbalizamos el inicio y final del masaje, así como comunicar alguna otra cosa, lo hacemos en voz baja.

Para estimular el sentido visual, se bajan las persianas para dar la sensación de penumbra y conseguir un ambiente de relajación.

Durante el **segundo trimestre:**

-Olfato: Sustituimos el aceite de lavanda por aceite de eucalipto. En el vaporizador ponemos el mismo aroma.

-Oído. Cambiamos la música que continua siendo relajante y nuestra voz suave.

-Vista. La misma semioscuridad.

Tacto. Mantuvimos el mismo tipo de masaje y la misma **progresión**. Comenzamos también realizando el masaje con el **aceite**, pero a las dos o tres pasadas introdujimos un elemento nuevo: granos de arroz.

Por último, durante el tercer trimestre para la estimulación táctil comenzamos con el masaje ahora más profundo y más fuerte, presionando bien los contornos óseos.

Después hacemos un pase de aire caliente con el secador de pelo.

Tras el aire caliente hacemos tres pases con un aparato eléctrico que se utiliza en estética de cutis y tiene tres grados de vibración de menor a mayor intensidad.

Finalizamos con una pasada de manos más profunda y como siempre con una pasada global al cuerpo.

Para la estimulación del olfato el aceite ahora es de albaricoque, aroma más intenso, tanto en el masaje como en el vaporizador.

Oído. El ruido de los aparatos eléctricos y nuestra voz normal.

Vista. Luz natural, que llega a través de la ventana de la sala.

EL PORQUÉ DE ESTA PROGRESIÓN:

En toda la actividad hay unas pautas fijas, y repetidas, pero especialmente en el primer trimestre hay una toma de contacto con todos los elementos. Estas pautas (la penumbra, la música, la secuencia del masaje...) permitirán a los chicos reconocer, situarse y anticipar, por tanto vivir la actividad sin miedos, sin angustia y con placer.

En el segundo trimestre no se busca tanto la relajación, sino más conciencia corporal, por ello las sensaciones se van haciendo más intensas: hay un cambio de música, un olor nuevo y la piel recibe un contacto diferente y más profundo: la fricción del arroz.

En el tercer trimestre el cambio es total, pasamos de la piel a los músculos y a los huesos. El olor es más ácido, y la música deja paso al sonido de los motores. Aquí seguimos buscando conciencia corporal, pero con sensaciones más intensas que les obliguen a estar más presentes.

FIN DE LA SESIÓN :

Cuando el masaje sensorial finaliza para los cuatro alumnos, los dejamos durante 3-5 minutos en reposo. Observamos que en todos hay una disminución del tono y una relajación inmediata, transmitiendo una sensación de bienestar y tranquilidad.

NOSOTRAS PENSAMOS QUE CON ESTA ACTIVIDAD INFLUIMOS EN:

-Bienestar afectivo, es un masaje-caricia.

-Producción de sensaciones agradables originadas en el propio cuerpo, un cuerpo que en estos chicos siempre ha sido fuente de sufrimiento.

-Esquema corporal al sentir las partes del cuerpo que se van tocando.

-La estimulación sensorial siguiendo un orden y una rutina.

-Comunicación. Establecer feed-back dar y recibir. Hacer el masaje estando atento y consciente a las respuestas del chico/a.

Sònia Cugat: Fisioterapeuta del Centro CADES

Elvira Arbós: Fisioterapeuta del Centro Esclat

Quan les famílies patim d'estres

Tots hem patit algun cop una situació difícil o estressant en la que després de molta tensió, hem sentit les espatlles molt cansades o cert dolor en les cervicals degut a la tensió, a tenir els músculs engarrotats.

Aquest és un senzill exemple de com un estat de tensió mental (la percepció d'una situació estressant) ens produeix un malestar físic.

Però, què passa quan la situació estressant es perllonga massa temps?

Aquest tipus de situació com, per exemple, les conseqüències invalidants d'un accident, la malaltia d'un familiar, la pèrdua de treball, una separació matrimonial, ens porta a què el nostre organisme tingui una sobrecàrrega de tensió durant cert temps i pugui acabar tenint conseqüències físiques, com ara mal d'estómac, insomni, hipertensió, i, fins i tot, disfunció sexual.

Quan l'estrès és intolerable per al nostre organisme, les conseqüències físiques i psíquiques poder ser molt acusades. Parlem d'estrès intolerable en situacions en què passem una llarga malaltia en el nostre entorn familiar, accidents greus, terrorisme, mort d'algun familiar molt proper i totes aquelles situacions tan dramàtiques que personalment podem qualificar de "trauma". Una situació traumàtica és aquella en la qual ens sentim en un estat d'inde-

fensió, rebent un impacte vital de tal magnitud que les nostres vides pateixen un canvi brusc.

Malauradament, encara no podem agafar una neurona viva i posar-la sota el microscopi per observar-la, però diàriament tenim exemples de les conseqüències de l'estrès. Per exemple: una pacient, de 40 anys, porta dos anys patint migranyes després que el seu marit patís un internament hospitalari de 6 mesos amb un gravíssim problema de pàncreas, del que molt pocs sobreviuen.

Tota aquella tensió, por, desesperança (especialment quan els metges afirmaven que el seu marit es moriria) ha provocat en la pacient una resposta de dolor après innecessàriament, tot i que el seu marit es troba ara fora de perill.

Freqüentment veiem com les condicions adverses de llarga durada a la vida de les persones esdevenen dolor, un dolor incapacitant, sense causa orgànica, que és una memòria d'un altre dolor, el psíquic. Sovint, els problemes psicossomàtics produïts per l'estrès inclouen problemes intestinals, morenes, afeccions de la pell, caiguda del cabell, asma, xiulets a les oïdes, problemes immunològics com ara al·lèrgies, esclerosi múltiple. Tot el nostre cos pot patir les conseqüències de l'estrès i dels nostres problemes emocionals, ja que produeixen baixades en les defenses (**immunoglobulines**)¹ i es troba tan estès el problema, que bona part dels pacients que veiem en la consulta del metge general (fins un 60%) estan patint degut a problemes psicossomàtics

¹SERVAN-SCHREIBER, David: Curación emocional, Kairós, Barcelona 2004

Cuando las familias sufrimos estrés

Todos hemos padecido alguna vez una situación difícil o estresante en la que después de mucha tensión, hemos sentido los hombros muy cansados o cierto dolor en las cervicales debido a la tensión, a tener los músculos agarrotados.

Este es un sencillo ejemplo de cómo un estado de tensión mental (la percepción de una situación estresante) nos produce un malestar físico.

Pero, ¿qué pasa cuando la situación estresante se prolonga demasiado tiempo? Este tipo de situación como, por ejemplo, las consecuencias invalidantes de un accidente, la enfermedad de un familiar, la pérdida del trabajo, una separación matrimonial, nos lleva a que nuestro organismo tenga una sobrecarga de tensión durante cierto tiempo y **acabe** teniendo consecuencias físicas como dolor de estómago, insomnio, hipertensión, incluso disfunción sexual.

Cuando el estrés es intolerable para nuestro organismo, las consecuencias físicas y psíquicas pueden ser muy acusadas. Hablamos de estrés intolerable en las situaciones en las que pasamos por una enfermedad larga en nuestro entorno familiar, accidentes graves, terrorismo, muerte de algún familiar muy cercano, y todas aquellas situaciones tan dramáticas que personalmente podemos calificar de "trauma". Una situación traumática es aquella en la que nos sentimos en un estado de indefensión, recibiendo un impacto vital de tal magnitud que nuestras vidas sufren un brusco cambio.

Desgraciadamente, todavía no podemos coger una neurona viva y ponerla bajo el microscopio para observarla, pero diariamente tenemos ejemplos de las consecuencias del estrés. Por ejemplo, una paciente, de 40 años, lleva dos años sufriendo migrañas después de que su marido padeciera un internamiento hospitalario de 6 meses con un gravísimo problema de páncreas, del que muy pocos sobreviven. Toda aquella tensión, miedo, desesperanza (máxime cuando los médicos afirmaban que su marido se moriría) ha provocado en la paciente una respuesta de dolor aprendido innecesario, aún cuando su marido está ya fuera de peligro.

Frecuentemente vemos cómo las condiciones adversas de larga duración en la vida de las personas se convierten en dolor, un dolor incapacitante, sin causa orgánica, que es una memoria del otro dolor, del psíquico.

A menudo, los problemas psicosomáticos producidos por el estrés incluyen problemas intestinales, hemorroides, afecciones de la piel, caída de cabello, asma, silbidos en

los oídos, problemas inmunológicos como alergias, esclerosis múltiple...

Todo nuestro cuerpo puede sufrir las consecuencias del estrés y de los problemas emocionales, ya que producen bajadas en las defensas (**inmunoglobulinas**)¹ y está tan extendido el problema, que buena parte de los pacientes que vemos en la consulta del médico general (hasta un 60%) están sufriendo debido a problemas psicosomáticos derivados del estrés o de los problemas emocionales.

Cuando la situación traumática es tan grave que la persona teme por su vida o ve morir a otras personas (terrorismo, guerra, violencia) puede llegar a sufrir síntomas que impidan una vida normal. Estos síntomas pueden hacer revivir involuntariamente y en forma estresante las imágenes y recuerdos del trauma, momentos de ansiedad descontrolada, no poder afrontar las actividades cotidianas, insomnio, irritabilidad...

Es una afectación muy grave que se llama Trastorno por Estrés Postraumático y que sufre casi el 25% de las personas que han pasado por un accidente de tráfico con muertos, el 20% de los que sufren la muerte inesperada de un familiar o amigo, el 65% de las víctimas de abusos sexuales, el 80% de los prisioneros de guerra².

Además, cuando muere alguien cercano, muchas veces nos queda la sensación de que podríamos haber hecho alguna cosa más: esto también es un dolor emocional. Las familias de las personas con discapacidad también tenemos un largo historial de sufrimiento emocional y estrés.

Los que somos padres de una persona con discapacidad, en cada etapa de su desarrollo hemos tenido que luchar, muchas veces hasta con instituciones, por saber y hacer lo que sería lo mejor para nuestro hijo más allá de las normas administrativas del momento. El tema es de gran repercusión social: cerca del 15% de las familias tienen un hijo/a con enfermedad crónica o algún tipo de discapacidad y es muy común que las familias tengan que andar buscando soluciones y plazas en cada cambio de etapa de su hijo/a.

La enfermedad, la discapacidad y la muerte son experiencias universales que ponen a las familias frente a uno de los mayores desafíos de la vida. El efecto de un diagnóstico de cáncer o de convivir con una persona con disca-

¹SERVAN-SCHREIBER, David: Curación emocional, Kairós, Barcelona 2004

²TRUJILLO, Manuel: Psicología para después de una crisis, Aguilar, Barcelona, 2002

derivats de l'estrès o dels problemes emocionals.

Quan la situació traumàtica és tan greu que la persona pateix per la seva vida o veu morir altres persones (terrorisme, guerra, violència) por arribar a presentar símptomes que impedeixen una vida normal. Aquests símptomes poder fer reviure involuntàriament o de manera estressant les imatges i records del trauma, moments d'ansietat descontrolada, no pot afrontar les activitats quotidianes, insomni, irritabilitat.

És una afectació molt greu que s'anomena Trastorn per Estrès Posttraumàtic i que pateix gairebé el 25% de les persones que han tingut un accident de tràfic amb morts, el 20% dels que pateixen la mort sobtada d'un familiar o amic, el 65% de les víctimes d'abusos sexuals, el 80% dels presoners de guerra².

A més, quan mor algú pròxim, moltes vegades ens queda la sensació que podríem haver fet alguna cosa més: això també és un dolor emocional. Les famílies de les persones amb discapacitat també tenim un llarg historial de patiment emocional i estrès. Els que som pares d'una persona amb discapacitat, en cada etapa del seu desenvolupament hem hagut de lluitar, moltes vegades fins i tot amb institucions, per tal de conèixer i fer tot allò que fos millor pel nostre fill, més enllà de les normes administratives del moment.

El tema és de gran repercussió social: prop del 15% de les famílies tenen un fill/a amb malalties cròniques o algun tipus de discapacitat i és molt comú que les famílies hagin de buscar solucions i places en cada canvi d'etapa del seu fill/a. La malaltia, la discapacitat i la mort són experiències universals que posen les famílies davant d'un dels majors

desafiaments de la vida. L'efecte d'un diagnòstic de càncer o conviure amb una persona amb discapacitat es fa sentir en tot el sistema familiar: tots els membres de la família es veuen afectats. Algunes famílies pateixen un deteriorament en la qualitat de vida, que va des del desequilibri psicològic fins la ruptura de la parella, mentre d'altres tenen capacitat d'adaptació i superen la crisi (70%). Les mares de persones amb discapacitat són les que es porten la pitjor part: un 48% arriben a patir depressió i un 20% problemes d'ansietat. En canvi els pares de persones amb discapacitat arriben a patir problemes més d'ansietat (40%) que depressió (15%), probablement perquè la mare lluita amb els problemes diaris de la persona amb discapacitat, més a prop de la frustració i la desesperança, i el pare generalment és qui manté econòmicament la família, està més temps fora de casa i rep amb més distància la problemàtica de la família.

El més greu és que els sistemes de suport a la família brillen per la seva absència o els equips que hi ha treballant per les famílies són escassos, amb el que un 70% de les famílies mai no han vist un professional de salut mental³.

Al servei de salut mental SUPORT FAMILIAR ESCLAT, atenem les famílies de persones amb discapacitat des de fa 6 anys amb el finançament de la Generalitat, i tenim molt present quotidianament tots els problemes. El nostre objectiu és ajudar a recuperar l'equilibri de les persones i famílies i solucionar els complexos resultats que produeix l'estrès en les famílies de persones amb discapacitat.

Jesús Sanfiz, psicòleg
Coordinador del SUPORT FAMILIAR ESCLAT

²TRUJILLO, Manuel: Psicología para después de una crisis, Aguilar, Barcelona, 2002
³ROLLAND, John: FAMILIAS, ENFERMEDAD Y DISCAPACIDAD, Gedisa, Madrid, 2000

pacidad se hace sentir en todo el sistema familiar: todos los miembros de la familia se ven afectados.

Algunas familias sufren un deterioro en su calidad de vida, que va desde el desequilibrio psicológico hasta la ruptura de la pareja, mientras otras familias tienen capacidad de adaptación y superan la crisis (70%). Las madres de personas con discapacidad son las que llevan la peor parte: un 48% llegan a sufrir depresión y un 20% problemas de ansiedad. Por el contrario los padres de personas con discapacidad llegan a sufrir más problemas de ansiedad (40%) que de depresión (15%), probablemente porque la madre brega con los problemas cotidianos de la persona con discapacidad, más cercana a la frustración y a la desesperanza, y el padre, generalmente sustento económico de la familia, está más fuera de casa y percibe con más distanciamiento la problemática general de la familia.

Lo más grave es que los sistemas de apoyo a la familia

brillan por su ausencia y los equipos que hay trabajando para las familias son escasos, con lo que un 70% de las familias nunca han visto a un profesional de salud mental³.

En el servicio de salud mental SUPORT FAMILIAR ESCLAT atendemos a las familias de personas con discapacidad desde hace ya 6 años con la financiación de la Generalitat, y tenemos presentes cotidianamente todos estos problemas. Nuestro objetivo es ayudar a recuperar el equilibrio de las personas y familias, y solucionar los complejos resultados que produce el estrés en las familias de personas con discapacidad.

Jesús Sanfiz, psicólogo
Coordinador de SUPORT FAMILIAR ESCLAT

³ROLLAND, John: FAMILIAS, ENFERMEDAD Y DISCAPACIDAD, Gedisa, Madrid, 2000

Activitat d'esquí als Alps francesos

Dilluns 15 de març de 2004, un grup de nois d'Esclat 2 (Joan Castan, Hugo Tarradelles, Pere Franquesa, Jordi Pascual, Eva Martínez i Jose Luis Roman) vàrem anar a passar uns dies en un poble francès anomenat Barcelonnette, perquè va ser fundat a l'Edat Mitjana pel Comte de Barcelona.

Vàrem estar 4 dies allotjats a La Hacienda que era un Hotel Residència completament accessible que estava situat als Alps francesos i on vàrem conèixer durant aquests dies amb un grup de nois i noies francesos i es diu així perquè la senyora que el va fer construir havia viscut a Mèxic.

Només arribar, el mateix dilluns al vespre, ens van assignar les habitacions, vàrem desfer les motxilles i vàrem anar a sopar.

L'endemà, després d'esmorzar vàrem fer un tomb per Barcelonnette, és un poble dels Alps envoltat de muntanyes, una mica nevades i casetes de fusta. Després ens vam desplaçar a Jausiers, un poble proper, i aprofitarem per comprar els obsequis de record per als nostres familiars i amics. Vàrem arribar a La Hacienda a la tarda i aprofitarem la nostra estona de temps lliure per parlar amb els nois i les noies francesos.

Dimecres vàrem anar a la neu, a les pistes d'esquí de Pra Loup. Hugo se'n va anar a esquiar amb Ricard i Bruno, un noi francès. La resta del grup ens vàrem quedar con la Marisol i l'Albert i vam jugar a llençar-nos boles de neu, va ser força divertit.

Dijous pujarem tots a esquiar a les pistes d'esquí de Pra Loup. Vàrem pujar a les Telecabines i després al Telecadira des del qual vàiem la gent que esquia i els bonics paisatges nevats que hi havia al nostre voltant. Mica en mica tots vàrem començar a esquiar i a lliscar per la neu. Va ser una experiència meravellosa. Vàrem dinar a les pistes d'esquí per poder aprofitar bé el dia.

La nostra darrera nit a La Hacienda, va ser molt especial perquè els nois i noies francesos ens van organitzar una festa de comiat i vàrem ballar fins molt tard, ens ho vam passa d'allò més bé.

Divendres 19 de març tornarem cap a Barcelona.

Per a nosaltres ha estat una experiència molt positiva ja que hem conegut molta gent i a més hem tingut l'oportunitat de veure paisatges nevats i preciosos.

Joan Castan, Pere Franquesa, Eva Martínez, Jordi Pascual, Jose Luis Román i Hugo Tarradelles
ESCLAT 2

Foto: sortint del telecadira, a l'estació de Pra Loup

Actividad de esquí en los Alpes franceses

El **Junes 15 de Marzo de 2004** un grupo de chicos de Esclat 2 (Joan Castan, Hugo Tarradelles, Pere Franquesa, Jordi Pascual, Eva Martínez y Jose Luis Román) nos fuimos a pasar unos días a un pueblo francés llamado Barcelonnette. porque fue fundado en la Edad Media por el Conde de Barcelona.

Estuvimos 4 días hospedados en La Hacienda que era un Hotel Residencia completamente accesible que estaba situado en los Alpes franceses y en el cual convivimos durante esos días con un grupo de chicos y chicas franceses y se llama así porque la señora que lo hizo construir había vivido en México.

Nada más llegar, el mismo lunes por la noche, nos dieron las habitaciones, deshicimos las mochilas y nos fuimos a cenar.

Al día siguiente después de desayunar dimos una vuelta por Barcelonnette, es un pueblo de los Alpes rodeado de montañas, un poco nevadas y casitas de madera. Luego nos desplazamos a Jausiers, un pueblo cercano, y aprovechamos para comprar los objetos de recuerdo para nuestros familiares y amigos. Llegamos a La Hacienda por la tarde y aprovechamos nuestro rato de tiempo libre para hablar con los chicos y chicas franceses.

El miércoles nos fuimos a la nieve, a las pistas de esquí de Pra Loup. Hugo se fue a esquiar con Ricard y Bruno, un chico francés. El resto del grupo nos quedamos con Marisol y Albert

y jugamos a tirarnos bolas de nieve, fue muy divertido.

El jueves subimos todos a esquiar a las pistas de esquí de Pra Loup. Nos montamos en las Telecabinas y después en el Telesilla desde el cual pudimos ver la gente que esquiaba y los bonitos paisajes nevados que había a nuestro alrededor. Poco a poco todos empezábamos a esquiar y a deslizarnos por la nieve, fue una experiencia maravillosa. Comimos en las pistas de esquí para poder aprovechar bien el día.

Nuestra última noche en La Hacienda, fue muy especial por que los chicos y chicas franceses nos montaron una fiesta de despedida y bailamos hasta muy tarde, nos lo pasamos muy bien.

El viernes 19 de Marzo regresamos para Barcelona.

Para nosotros ha sido una experiencia muy positiva ya que hemos conocido a mucha gente y además hemos tenido la oportunidad de ver paisajes nevados y preciosos.

Joan Castan, Pere Franquesa, Eva Martínez, Jordi Pascual, Jose Luis Román y Hugo Tarradelles
ESCLAT 2

Foto: esquiánt

Fent esport al Centre Esclat

Relació amb el Centre Esclat, experiència de 1ª Fase

El Programa Fent Esport al Centre Educació Especial ESCLAT es fonamenta en els principis de l'esport de la boccia, la iniciació. L'activitat compta amb un grup de 2 nois, en Rubén i en Quico, i 1 noia, l'Ariadna del centre, tots ells amb l'objectiu d'aprendre a jugar a aquest esport divertint-se. Durant el mes de novembre es va iniciar el programa partint del nivell més bàsic, arribant a assolir, avui per avui, una millora molt significativa.

D'altra banda, i a nivell més social la relació tant amb els nois com professors és molt positiva. A l'activitat es compta amb la col·laboració de l'Elvira que es la fisioterapeuta del centre i va a fer l'activitat a mode de suport, d'aquesta manera aprenen a assistir als jugadors amb "canaleta", cosa que dona lloc a què l'activitat pugui continuar en un futur no gaire llunyà.

També es compta amb una persona de pràctiques durant la sessió. Tot això, afavoreix la difusió del programa en diferents àmbits: entre la resta de famílies del centre, companys dels que hi participen, etc.

La responsable de l'activitat, la Miriam, explica que es tracta d'una activitat amb grans avantatges, concretament opina que "el fet de sortir de la rutina diària ja és una bona

eina per millorar els aspectes bàsics del comportament de la persona: afavoreix l'expressió d'emocions cap a la nova activitat, millora la capacitat de relacionar-se, etc.". Pel que fa al tema de condicionament físic, l'activitat conté un primera fase d'escalfament que afavoreix una millora en la mobilitat i, alhora, els beneficis psicològics que comporta la pràctica de qualsevol esport, en aquest un esport d'estratègia com és el de la boccia, ofereix a qui ho practica un ventall més ampli de recursos (seguretat en un mateix, pressa de decisions, etc.) per enfrontar-se al dia a dia".

Lloc: Pavelló de l'illa-Diagonal, els dimecres de 10 a 11h. Durant aquesta hora s'inclou el desplaçament des del Centre a la instal·lació amb el material ("canaletes" i boles de la boccia) fet que disminueix el temps d'activitat pròpiament dita.

Ingrid Lafuente

Federació Catalana Esports Paràlisi Cerebral

Haciendo deporte en el Centro Esclat

Relación con el Centro Esclat, experiencia de 1ª Fase

El Programa “Haciendo Deporte en el Centro Esclat” se fundamenta en los principios del deporte de la boccia, la iniciación. La actividad cuenta con un grupo de 2 chicos, Rubén y Quico; y 1 chica, Ariadna, todos ellos participan en la actividad con el objetivo de aprender a jugar a la boccia divirtiéndose. Durante el mes de noviembre de 2003 se inició este curso con un nivel muy básico llegando a conseguir, hoy por hoy, una mejora muy significativa.

Por otra parte, y a nivel más social, la relación entre los alumnos y los profesores es muy positiva. La actividad cuenta con la colaboración de Elvira, la fisioterapeuta del centro, que participa en la actividad como apoyo, de esta manera, aprende a asistir a los jugadores que utilizan la “canaleta”, con lo que se promueve que la actividad pueda continuar en un futuro no muy lejano.

También se cuenta con una persona de prácticas que asiste a la sesión. Todo esto favorece la difusión del programa en diferentes ámbitos: entre el resto de familias del centro, compañeros que participan, etc.

La responsable de la actividad, Miriam, explica que la actividad es muy beneficiosa, concretamente, opina que “el hecho de salir de la rutina diaria ya es una buena herra-

mienta para mejorar los aspectos básicos del comportamiento de la persona: favorece la expresión de las emociones de cara a la nueva actividad, mejora la capacidad para relacionarse, etc.”. Por lo que respecta al tema de la “condición física” la actividad cuenta con una primera fase de “calentamiento” que favorece una mejora de la movilidad y, a la vez, cuenta con los “beneficios psicológicos” que comporta la práctica de cualquier deporte, en el caso de la “boccia”, podemos considerar que es un deporte de “estrategia”, ofrece al que lo practica un abanico más amplio de recursos, como por ejemplo fomenta la seguridad en uno mismo para “la toma de decisiones” lo que permite enfrentarse “en el día a día”.

Lugar: Pabellón de l’Illa Diagonal, los miércoles de 10 a 11h, incluye el desplazamiento del Centro a las instalaciones deportivas con el material (canaletas, pelotas de la “boccia”) lo cual disminuye el tiempo de la actividad propiamente dicha.

Ingrid Lafuente

Federación Catalana Deportes Parálisis Cerebral

Fotos: alumnes d’Esclat practicant la boccia

Medalla d'honor de Barcelona

El propassat dia 1 de març de 2004, al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, la Coordinadora d'entitats pro Persones amb Discapacitat de les Corts, fundada l'any 2001 pèr l'Associació Esclat, l'escola Jeroni de Moragas i l'escola Paideia, va rebre de mans de l'Alcalde de la ciutat un dels guardons més preuats per a una persona o entitat barcelonina: la Medalla d'Honor de la Ciutat. Aquesta distinció es va fer en reconeixement a la Coordinadora per la seva feina i esforç per potenciar les possibilitats de desenvolupament i millora de la qualitat de vida de les persones

amb discapacitat intel·lectual, física o sensorial i de les seves famílies.

La Coordinadora està gestionant el projecte del Centre Ocupacional les Corts amb la intenció de posar en marxa el servei durant el darrer trimestre de 2004. L'atorgament de la Medalla és un fet que ens esperona a seguir treballant conjuntament les entitats amb el districte, el Departament de Benestar i Família i tots els ciutadans que volen una societat més justa i solidària. Gràcies a tots pel vostre suport.

Jornades Les Corts

El Districte de Les Corts, amb motiu de la celebració de l'Any Europeu de les Persones amb Discapacitat, va organitzar unes Jornades amb el títol "Un futur per a la Igualtat".

El 22 de gener de 2004: hi varen participar el Sr. Xavier Caballero, la Sra. Marisol Álvarez en la taula rodona "La incorporació al món laboral de les persones amb discapacitat" i el 19 de febrer la Sra. Lola de la Fuente en la taula rodona "Models assistencials i de gestió d'habitatges per a

persones amb discapacitat".

Ens complau el haver participat a les Jornades i volem agrair al Districte i a la seva Regidora, la Il·lma. Sra. Montserrat Ballarín, la seva invitació.

Moltes gràcies

Foto: Acte de lliurament de les Medalles d'Honor al Saló de Cent, d'esquerra a dreta: Lola de la Fuente i Joan Bertran, d'Esclat, l'Alcalde Clos, la regidora Ballarín i el Sr. Alfonso Sánchez, President de la Coordinadora.

Medalla de honor de Barcelona

El pasado día 1 de marzo de 2004, en el Saló de Cent del Ayuntamiento de Barcelona, la Coordinadora de Entidades pro Personas con Discapacidad de Les Corts, fundada el año 2001 por la Asociación Esclat, la escuela Jeroni de Moragas y la escuela Paideia, recibió de manos del Alcalde de la ciudad uno de los galardones más preciados para una persona o entidad barcelonesa: la Medalla de Honor de la Ciudad. Esta distinción se hizo en reconocimiento a la Coordinadora por su trabajo y esfuerzo por potenciar las posibilidades de desarrollo y mejora de la calidad de vida

de las personas con discapacidad intelectual, física o sensorial y de sus familias.

La Coordinadora está gestionando el proyecto del Centro Ocupacional las Corts con la intención de poner en marcha el servicio durante el último trimestre de 2004. La concesión de la Medalla es un hecho que nos alienta a seguir trabajando conjuntamente las entidades con el distrito, el Departamento de Bienestar y Familia y todos los ciudadanos que quieren una sociedad más justa y solidaria. Gracias a todos por vuestro apoyo.

Jornades Les Corts

El Distrito de Las Corts, con motivo de la celebración del Año Europeo de las Personas con Discapacidad, organizó unas Jornadas con el título "Un futuro para la Igualdad".

El 22 de enero de 2004 participaron el Sr. Xavier Caballero y la Sra. Marisol Álvarez en la mesa redonda "La incorporación al mundo laboral de las personas con discapacidad" y el 19 de febrero la Sra. Lola de la Fuente en la mesa

redonda "Modelos asistenciales y de gestión de viviendas para personas con discapacidad".

Nos complace el haber participado en las Jornadas y queremos agradecer al Distrito y a su Concejal, la Ilma. Sra. Montserrat Ballarín, su invitación.

Muchas Gracias.

C/ Bonastre de Porta, 20
17001 GIRONA

Tel. 972 21 48 22
Fax 972 21 42 10

info@lacapsa.net
www.lacapsa.net

EQUIPAMENTS DE MOBILIARI ESPECIALITZAT
EQUIPAMENT INTEGRAL DE COL·LECTIVITATS

Residències geriàtriques - Casal per a gent gran - Centres de dia - Centres ocupacionals - Escoles d'adults - Biblioteques - Residències i habitatges per a persones amb disminucions

canals
Interiorisme s.l.

Fa molts anys que aportem la nostra experiència en aquest tipus de moblament, millorant la qualitat de vida dels seus usuaris

**SOL·LICITEU PRESSUPOSTOS
SENSE COMPROMÍS**

SERVICIOS INTEGRALES, S.L.
ESPECIALIZADOS EN ADAPTACION DE CENTROS
Y ACCESIBILIDAD

**REHABILITACIONES
INSTALACIONES
AIRE Y CALEFACCION
REFORMAS EN GENERAL
MANTENIMIENTOS**

Dr. Letamendi, 75 - 08031 Barcelona
tel. 93 427 36 58 - Fax 93 427 32 58

GRACARE

INSTITUT CATALA D'AJUDES TECNQUES

CARILLA, 601 08076 BARCELONA
TELÈFON 490 36 29 - 498 75 62 - FAX 490 75 71

GRAU SOLER
ORTODONTIA

Numero Atenc. 52 08076 BARCELONA
Tels. (93) 439 03 30 - Fax 322 71 52

Postals: T. Tel. 676 21 63 17 - 17210 PALANCA

AMPLIA GAMA EN EXPOSICIÓ (400 M2 APROX.) DE:

- SILLAS DE RUEDAS AUTOPROPULSABLES. TRANSPORTE. PASEO. CONVENCIONALES Y LIGERAS.
- SILLAS ELÉCTRICAS DIFERENTES MÀRCAS Y MODELOS.
- SILLAS PARÁLISIS CEREBRAL.
- SISTEMAS Y AYUDAS PARA BAÑO Y ASEO PERSONAL.
- AYUDAS PARA ACTIVIDADES DIARIAS (LECTURA, ESCRITURA, MANUALIDADES, ALIMENTACIÓN, ASEO, ETC.).
- SOMOS ESPECIALISTAS EN SISTEMAS DE SEDESTACIÓ (BUENA POSTURA CORPORAL).

**¡TODA PERSONA PERTENECIENTE A LA ASOCIACIÓ TENDRÁ DERECHO A UN DESCUENTO!
¡PARA UN BUEN SERVICIO DE ATENCIÓ LE RECOMENDAMOS ACUERDE CITA PREVIA!**

Suministro, Instalaci3n y Restauraci3n de todo tipo de parquets

PARQUETS

MAESTRE

EXPOSICIÓ Y VENTA:

C/ ARIZALA, 21
Teléfono: **93 333 32 15**
BARCELONA

Avda. GENERALITAT, 61
Teléfono: **93 658 10 83**
VILADECANS (Barcelona)

CANTABRICO

LA CUINA CASOLANA
Servei exclusiu a grups col·lectius

TORRÀ, 9 | 11 - 08032 BARCELONA - Tel. 93 356 56 01

SERVIM A:

ASOCIACIÓ SAN GUILLERMO
CENTRES FASIA
ESCOLA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT
ESCOLA BARCANOVA
ESCOLA GUIMBARDA
ASSOCIACIÓ REL
ESCOLA CARRILET
CENTRES ESCLAT I ESCLAT 2

ESPECIALITZATS EN CENTRES ESCOLARS

INFRANOR

FLEXIBLE INTEGRATED AUTOMATION

Variadores y servomotores

**Control de movimientos
con rapidez y precisi3n**

C/ Alfonso XII, 345 08012
Badalona (Barcelona)
Tel: 93 430 16 31
Fax: 93 399 96 03
e-mail: infranor@infranor.es
web: www.infranor.es

¿Cuántos colores se necesitan para una puesta de sol perfecta?

PDP-634HDE

Televisor de Plasma de Alta Definición

PURE
vision

El nuevo televisor de Plasma "Pure Vision" de Pioneer con tecnología Super Clear Drive puede reproducir más de mil millones de colores, lo que unido a su sorprendente contraste y brillantez otorga una espectacular profundidad a todas y cada una de las imágenes. Además, su revolucionario convertidor de Alta Definición es capaz de transformar imágenes estándar confiriéndoles la máxima calidad. Disponible en 127 ó 109 cm, su diseño elegante y esbeto resulta tan

estimulante como sus prestaciones, convirtiéndose en el marco perfecto para disfrutar de películas, juegos e Internet. O si lo prefiere, visionar con toda nitidez su colección personal de fotografías digitales mediante la función Home Gallery. Experimente en su propia casa el espectáculo del color como nunca antes lo había vivido. Todo lo que ahora necesita es la puesta de sol perfecta.

CENTRO ESPECIAL DE EMPLEO

ESCLATEC

DECLARADO DE UTILIDAD PÚBLICA. ENTIDAD SIN ÁNIMO DE LUCRO

Adaptamos nuestros productos a sus necesidades
Departamento I+D+I propio

www.esclatec.com

Plaça Guinardó 8,
08041 Barcelona
tel. 93 433 40 66
esclatec@suport.org
www.esclatec.com

Nuestros productos en investigación:

- Silla de ruedas electrónica 4x4
- Silla electrónica omnidireccional
- Carrito de la compra motorizado